Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lausunto

26.10.2023

VN/34446/2022
VN/34446/2022-TEM-78

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijalausunto: Valtioneuvoston kirjelmä U 53/2023 vp eduskunnalle komission ehdotuksesta asetukseksi lelujen turvallisuudesta

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa.

Yleistä

Komissio antoi 28.7.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lelujen turvallisuudesta ja voimassa olevan leluturvallisuusdirektiivin 2009/48/EY kumoamisesta. Asetusehdotuksella vahvistettaisiin Euroopan unionin lelujen turvallisuussääntelyä nykyisestä. Asetusehdotuksella tiukennettaisiin kemikaalirajoituksia leluissa. Uusi kokonaisuus olisi digitaalinen tuotepassi. Tuotepassilla olisi tarkoitus korvata EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus. Tuotepassi olisi teknisesti yhdenmukainen ekosuunnitteluasetusehdotuksen tuotepassin kanssa. Asetusehdotuksen soveltamisala olisi sama kuin voimassa olevassa leluturvallisuusdirektiivissä. Asetusehdotuksessa esitetään joitain uusia vaatimuksia leluille sekä tiettyjä uusia velvoitteita talouden toimijoille sekä tarkennettaisiin viranomaismenettelyjä tietyissä tilanteissa. Leluturvallisuuden valvontaviranomaisia kansallisesti ovat Tulli ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Asetusta sovellettaisiin 30 kuukauden kuluttua sen voimaantulosta.

Ehdotuksen tavoitteet

Asetusehdotuksen päätavoitteena on varmistaa lasten turvallisuuden mahdollisimman korkea taso ja mahdollistaa lelujen vapaa liikkuvuus EU:ssa. Komission mukaan asetusehdotuksessa on tarkoitus ratkaista kaksi leluturvallisuusdirektiivissä havaittua ongelmaa, joilla vastataan arvioinnissa esiin tuotuihin kysymyksiin ja kemikaalistrategiaan.

Ensimmäinen ongelma on se, että direktiivillä ei suojella lapsia riittävästi leluissa olevien vaarallisten kemikaalien aiheuttamilta riskeiltä. Komissiolle annettu toimivalta muuttaa direktiiviä ja mukauttaa sitä tieteelliseen tietoon on liian rajallinen. Lisäksi EU:n markkinoilla on monia leluja, jotka eivät ole direktiivin vaatimusten mukaisia. Vaaralliset lelut aiheuttavat riskin lapsille ja voivat johtaa jopa kuolemanvaarallisiin onnettomuuksiin.

Asetusehdotus liittyy myös EU:n kestävyyttä edistävän kemikaalistrategian tavoitteisiin (CSS, 14.10.2020, jäljempänä kemikaalistrategia). Kemikaalistrategian tavoitteena on kaikkein haitallisimpien kemikaalien käytön kieltäminen kulutustuotteissa, kuten leluissa, ellei niiden käyttöä osoiteta yhteiskunnan kannalta välttämättömäksi. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että kaikkia kemikaaleja käytetään turvallisemmin ja kestävämmin.

Vaikutukset

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Työ- ja elinkeinoministeriö PL 32 00023 Valtioneuvosto	 Aleksanterinkatu 4 Helsinki	 0295 16001 +358 295 16001	 09 1606 2160 +358 9 1606 2160	 kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

Asetusehdotus tuottaisi terveyshyötyjä. Asetusehdotuksen muutokset parantaisivat lasten suojelua leluihin liittyviltä riskeiltä ja vähentäisivät vaatimustenvastaisten ja vaarallisten lelujen määrää markkinoilla, markkinavalvontaviranomaisten tarkastusten tehostuessa. Asetusehdotus parantaisi lisäksi sisämarkkinoiden toimintaa sekä lisäisi toimialan kilpailukykyä. Asetusehdotus edellyttäisi lelujen turvallisuudesta annetun lain ja alemmanasteisen sääntelyn tarkistamista ja keskenään päällekkäisten vaatimusten kumoamista kansallisesta lainsäädännöstä. Toimivaltaisista viranomaisista ja seuraamuksista säätäminen edellyttävät kansallista lainsäädäntöä.

Asetusehdotuksen mukaisesta tuotepassin käyttöönotosta aiheutuu yrityksille kustannuksia järjestelmien perustamisesta ja digitaalisten passien luomisesta. Tuotepassi tuottaa säästöjä kuitenkin tarvittavien asiakirjojen laatimisessa paperin sijaan digitaalisesti ja viranomaistarkastusten tehostuessa. Kansallisia vaikutuksia arvioidaan tarkemmin neuvottelujen edetessä. Komission arvion mukaan ehdotuksella ei ole vaikutusta EU:n budjettiin.

Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Asetusehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artiklaan (sisämarkkinat). Asetuksella varmistettaisiin lelujen uusien turvallisuusvaatimusten ja niihin myöhemmin tehtävien muutosten yhdenmukainen täytäntöönpano ja siten korkeampi turvallisuustaso. Se toisi myös oikeusvarmuutta ja tasapuoliset toimintaedellytykset teollisuudelle. Asetuksella vahvistettaisiin lasten suojelua haitallisimmilta kemikaaleilta leluilla leikittäessä ottamalla käyttöön yleisiä kieltoja haitallisimmille aineille. Lisäksi ehdotuksessa sallitaan poikkeuksia näihin yleisiin kieltoihin rajoitetuissa olosuhteissa, joissa näiden aineiden käyttö leluissa ei aiheuta riskiä lapsille ja joissa vaihtoehtoja ei ole.

Valtioneuvosto katsoo ehdotetun oikeusperustan olevan asianmukainen, ja että ehdotus on suhteellisuusperiaatteen ja toissijaisuusperiaatteen mukainen

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä asetusehdotuksen tavoitetta korkeasta tuoteturvallisuuden tasosta. Ajantasaiset ja yhtenäiset lelujen tuoteturvallisuusvaatimukset edistävät näiden tuotteiden vapaata liikkuvuutta EU:n sisämarkkinoilla.

Valtioneuvosto pitää asetusehdotusta yleisesti perusteltuna myös sisämarkkinoiden syventämisen vuoksi. Valtioneuvosto pitää valittua säädösinstrumenttia (asetus) lähtökohtaisesti kannatettavana. Valtioneuvoston käsityksen mukaan sääntelyn antamista asetuksen muodossa tukee ehdotuksen tavoite vaatimusten mahdollisimman yhdenmukaisesta soveltamisesta jäsenvaltioissa.

Valtioneuvosto katsoo, että jatkoneuvotteluissa on huolehdittava myös siitä, että säädösvallan delegointi komissiolle on tarkoituksenmukaista sekä riittävän tarkkarajaista ja täsmällistä.

Valtioneuvosto pitää ehdotettua digitaalista tuotepassia lähtökohtaisesti hyödyllisenä työkaluna. Valtioneuvosto katsoo, että tuotepassia koskevien säännösten johdonmukaisuuteen suhteessa ekosuunnitteluasetusehdotuksen mukaiseen tuotepassiin tulee kiinnittää huomiota.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä huolehtia siitä, että ehdotuksen suhde EU:n muuhun sääntelyyn on selkeä ja vältetään tarpeettomat päällekkäisyydet.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että asetusehdotuksen johdosta viranomaisille tulevissa lisätehtävissä hyödynnetään olemassa olevia rakenteita, ja ettei niistä aiheudu tarpeetonta hallinnollista taakkaa.

Valtioneuvosto korostaa, että EU-lainsäädännön vaatimusten tukena hyödynnetään jatkossakin ensisijaisesti harmonisoituja standardeja suhteessa komission laatimiin teknisiin ja yhteisiin eritelmiin.

Valtioneuvosto katsoo, että tiukennukset leluja koskevaan kemikaalisääntelyyn ovat lähtökohtaisesti kannatettavia.

Asian käsittelyn eteneminen EU:ssa

Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin neuvoston teknisen yhdenmukaistamisen työryhmässä on alkanut kokouksilla 3.10.2023 ja 20.10.2023. Puheenjohtajan suunnitelmissa on järjestää vielä 1–2 kokousta loppuvuoden aikana.

Euroopan parlamentissa ehdotuksen pääkäsittelystä vastaa sisämarkkinat ja kuluttajansuoja -valiokunta (IMCO). IMCO on järjestänyt ehdotuksesta julkisen kuulemisen 19.9.2023. Mietinnön esittelijänä toimii Marion Walsmann [PPE] ja varjoesittelijöinä Brando Benifei [S&D], Vlad-Marius Botoş [Renew] ja Alessandra Basso [ID]. IMCO:lle lausunnon antaa ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden -valiokunta (ENVI), jonka esittelijänä toimii Sara Cerdas [S&D].

Erityisasiantuntija Tuomas Kallio

Liitteet Powerpoint-esitys